

княжеского мира его родной Германии. Противоречие личности и общества, раскрытое в "Страданиях молодого Вертера", присуще буржуазному строю и в его наиболее чистом виде, которого еще не знала Европа эпохи Просвещения.

Гете не только показывает, какие непосредственные препятствия общество ставит развитию личности, не только сатирически изображает сословный строй своего времени. Он видит также, что буржуазное общество, которое выдвигает с такой остротой проблему развития личности, само непрерывно ставит препятствия ее подлинному развитию. Законы и учреждения, которые служат развитию личности в узкоклассовом смысле слова, в то же самое время беспощадно душат действительные ростки индивидуальности.

Этические проблемы "Вертера" стоят под знаком этого протеста. В своем романе Гете очень скупо показывает действие, но при этом почти всегда подбирает такие фигуры и такие события, в которых обнаруживаются противоречия между человеческими страстями и законами общества.

В "Вертере" мы видим сочетание лучших реалистических тенденций XVIII века. В смысле художественного реализма Гете превосходит своих предшественников - Ричардсона и Руссо. В то время как у Руссо весь внешний мир, за исключением ландшафта, еще поглощается субъективным настроением, молодой Гете является преемником объективно ясного изображения действительного общественного и природного мира; он продолжателем не только Ричардсона и Руссо, но также Фильдинга и Гольдсмита [1, с. 314].

"Страдания молодого Вертера" обычно изображается, как роман любовных переживаний. Гете удалось вложить в любовный конфликт глубокие проблемы развития личности. Любовная трагедия Вертера является перед нашим взором как мгновенная вспышка всех человеческих страстей, которые в обычной жизни выступают разъединенно и только в пламенной страсти Вертера к Лотте сливаются в единую пылающую и светящуюся массу.

Любовь Вертера к Лотте возвышается в мастерском изображении Гете до выражения общенародных тенденций. Сам Гете говорил позднее, что любовь к Лотте примирила Вертера с жизнью. Еще важнее в этом смысле композиция самого произведения. Замечая, в какой неразрешимый конфликт вовлекает его любовь, Вертер ищет убежища в практической жизни, в деятельности. Он берется за работу в посольстве. Эта попытка терпит крушение, вследствие препятствий, которые аристократическое общество ставит мещанину. Лишь после того, как Вертер потерпел эту неудачу, происходит его вторичная трагическая встреча с Лоттой [2, с. 35].

Такими как будто окольными путями произведение Гете приводит нас к заключительной катастрофе. Лотта в свою очередь полюбила Вертера и, благодаря неожиданному порыву с его стороны, она доходит до сознания своего чувства. Но именно это приводит к катастрофе: Лотта - буржуазная женщина, которая инстинктивно держится за свой брак и пугается собственной страсти. Трагедия Вертера, таким образом, не только трагедия несчастной любви, но и совершенное изображение внутреннего противоречия буржуазного брака: этот брак связан с историей индивидуальной любви, которая возникает вместе с ним, но вместе с тем материальная основа буржуазного брака находится в неразрешимом противоречии с чувством индивидуальной любви. Социальное содержание любовной трагедии Гете показывает очень ясно, хотя и сдержанно.

Итак, Гете сумел вложить в изображение любовной трагедии всю жизнь своей эпохи, со всеми ее конфликтами, любовными переживаниями, человеческими страстями и законами общества, проблемой свободного и всестороннего развития человеческой личности.

Литература:

1. Людвиг, Э. Гете: пер. с нем. / Э. Людвиг. - М.: Молодая гвардия, 1995. - 608с.
2. Белоусов, Р.С. Тайны Иппокрены / Р.С. Белоусов. - М.: Советская Россия, 1988. - 378с.

ПАРАЎНАННЕ ЯК ГЕНДЭРНА МАРКІРАВАНЫ СРОДАК У ПАЭЗІ Р. БАРАВІКОВАЙ І А. ГРАЧАЊКАВА

Каралькова В.А.,

студэнтка 5 курса УА «ГДУ імя Ф. Скарыны», г. Гомель, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Станкевіч А.А., доктар філал. навук, прафесар

Мэтай нашага даследавання з'яўляецца моўны спосаб рэпрэзентацыі канцэпта "мужчына" ў "жаночай" і "мужчынскай" паэзіі на прыкладзе вершаў Р. Баравіковай і А. Грачанікава.

Пры даследаванні выкарыстоўваліся апісальны і супастаўляльны метады.

Праблема падабенства і адрозненняў у псіхалогіі мужчын і жанчын з'яўляецца прадметам разважанняў некалькіх пакаленняў вучоных. Да канца XX стагоддзя ў псіхалогіі сфарміраваліся два ўзаемазвязаныя, але не тоесныя напрамкі даследаванняў – псіхалогія палавых адрозненняў і гендэрная псіхалогія.

Зразумела, што, арыентуючыся на гендэрныя адрозненні, трэба заўсёды памятаць пра біяграфію аўтара, уплыў на яго творчасць іншых пісьменнікаў і паэтаў, а таксама аб сацыякультурнай сітуацыі, у якой жыў аўтар. Але ўсё ж галоўную, якая вядзе лінію творчасці, складае творчая індывідуальнасць, не апошняю ролю ў якой адыгрывае ўсведамленне пісьменнікам прыналежнасці да полу.

Разгледзім параўнанне як моўны спосаб рэпрэзентацыі канцэпта “мужчына” ў вершах Раісы Баравіковай і Анатоля Грачанікава. “У параўнанні выяўляецца мастакоўская своеасаблівасць паэта, яго стаўленне да таго, што адлюстроўваецца ў творы” [3, с. 112]. Сутнасць параўнання заключаецца ў супастаўленні якасцей, якія маюць блізкія або аднолькавыя прыкметы. Параўнанне вобразна характарызуе з’яву і красамоўна стварае паэтычны, жывапісны малюнак. Адною з найважнейшых прыкмет удалага параўнання з’яўляецца элемент нечаканасці, вынаходлівасці, навізны.

Арганізацыя параўнання ў вершах Раісы Баравіковай і Анатоля Грачанікава, якія садзейнічаюць яскравай рэпрэзентацыі канцэпта “мужчына”, характарызуецца структурнай шматпланавасцю.

Вось некаторыя параўнанні Р. Баравіковай, якія адлюстроўваюць сутнасць канцэпта “мужчына”: “і ўсё жыццё сваё тужыў / па мне, як ліст па клёну” [1, с. 38], “зірнуў удаль, нібы важак”, “стань, як цень неадступны мой, блізкім”, “і зноў са мною сумны, як астрожнік”, “таму і стаіш цяпер як вельмі разумны звер”.

Адзначым таксама некаторыя параўнанні А. Грачанікава, якія дапамагаюць зразумець канцэпт “мужчына”: “выгнаннікам адчуваю сябе”, “стаю, як жабрак”, “а муж стары – нібыта спіца”, “хай ля цябе віецца, нібы вуж./ залатаносны перастарак-муж” [2, с. 61].

Заўважаем, што, каб супаставіць канцэпт “мужчына” з прадметам, з’явай або паняццем, Раіса Баравікова і Анатоль Грачанікаў выкарыстоўваюць разнастайныя тыпы параўнанняў.

У вершах Раісы Баравіковай і Анатоля Грачанікава параўнанні, якія характарызуюць канцэпт “мужчына”, граматычна афармляюцца па-рознаму, найчасцей – з дапамогай злучнікаў і злучальных слоў як, нібы, быццам, бы, нібыта. Р. Баравікова часцей ужывае злучнік як. Злучнік як усталёўвае падобнасць паміж канцэптам “мужчына” і прадметамі, з’явамі; прычым, параўнанне рэальнае, яно мысліцца як праўдзівае. А. Грачанікаў, у адрозненне ад Р. Баравіковай, часцей ужывае злучнікі нібыта, нібы.

Р. Баравікова, у адрозненне ад А. Грачанікава, часцей ужывае рэальныя параўнанні. Ён выкарыстоўвае ў вершах ірэальныя параўнанні, таму што пры дапамозе гэтых параўнанняў максімальна перадаецца суб’ектыўная адзнака гаворачага ў адносінах да вобразна мужчыны, чаго нельга сказаць у дачыненні да рэальных параўнанняў. Заўважаем, што А. Грачанікаў і Р. Баравікова найчасцей параўноўваюць мужчыну з канкрэтнымі паняццямі.

Лірычная гераіня Раісы Баравіковай запаўняе тэкст уласнымі пачуццямі, не паказваючы чытачу, за што пакахала свайго абранніка. Але і лірычнаму герою Р. Баравіковай вельмі цяжка жывецца. Лірычны герой не вытрымлівае такога эмацыйнага напружання. Лірычны герой іншы, ён, магчыма, слабейшы за яе, але ён мужчына, а гэта не дазваляе яму прыняць сваю дугапланавасць да навізаныя ўмовы. Мужчына ў Раісы Баравіковай – уладны, самаўпэўнены, адчувальны, незалежны. Мужчына ў Анатоля Грачанікава – спакойны, няўпэўнены, пакорны, слабы.

Р. Баравікова і А. Грачанікаў пры дапамозе параўнанняў, спосабы арганізацыі якіх разнастайныя і багатыя, па-мастацку апісваюць канцэпт “мужчына”, выразна перадаюць стылістычныя асаблівасці, грунтоўна ўдакладняюць арганічнае ўжыванне (у маўленчым аспекце) тропы ў структуры тэксту, ярка характарызуюць семантычны статус параўнання ў прагматычных адносінах.

Літаратура:

1. Баравікова, Р. Сад на капялюшыку каханай [Тэкст] / Р. Баравікова. – Мн.: Маст. літ., 1997. – 486 с.
2. Грачанікаў, А. Палесе [Тэкст] / А. Грачанікаў. – Мн.: Маст. літ., 1983. – 125 с.
3. Рагойша, В. Паэтычны слоўнік / В. Рагойша. – Мн.: Бел. навука, 2004. – 576 с.

ЭТНАКУЛЬТУРНАЯ СЕМАНТЫКА ПОБЫТАВАЙ ЛЕКСІКІ Ў ФРАЗЕАЛАГІЗМАХ, ЯКІЯ РЭПРЭЗЕНТУЮЦЬ МАЎЛЕНЧУЮ ДЗЕЙНАСЦЬ БЕЛАРУСАЎ

Каснікоўская М.В.,

студэнтка 5 курса УА «ВДУ імя П.М. Машэрава», г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – Дзядова А.С., канд. філал. навук, дацэнт

Уводзіны. Побывавыя прадметы штодзень акружаюць чалавека і выкарыстоўваюцца ім у паўсядзённым жыцці. Практычна кожная рэч, апрача свайго функцыянальнага прызначэння, мае знакавы статус. У фразеалагізмах беларускай мовы са значэннем маўленчых паводзін чалавека адлюстраваліся найбольш распаўсюджаныя ў побыце нашага народа рэчы, якія выкарыстоўваюцца ў паўсядзённым ужытку.

Асноўная частка. У даследаванай намі тэматычнай групе фразем вылучаюцца наступныя структурныя кампаненты з нацыянальна-культурнай семантыкай: 1) назвы абутку; 2) назвы ёмістасцей; 3) назвы прылад працы; 4) назвы музычных інструментаў і інш.